

Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка. Корекц. педагогіка і психологія. – 2011. – Вип. 3. – С. 127-133.

4. Міненко А. Особливості формування комунікативної функції саморегуляції особистості дітей дошкільного віку з синдромом Дауна / А. Міненко // Особлива дитина: навчання і виховання. – 2014. – № 4. – С. 62-67.

5. Мозолюк-Коновалова О. М. Педагогічні умови формування основ образотворчої діяльності у дошкільників із синдромом Дауна : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.03 / О. М. Мозолюк-Коновалова; НАПН України, Ін-т спец. педагогіки. – К., 2014. – 20 с.

6. Покращення мови у дітей із синдромом Дауна. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://zarub.info/syndrom-dauna/logopedychna-robota-z-ditmy.html>

7. Тертична Н. А. Розвиток комунікативних навичок у дітей із синдромом Дауна в умовах інклюзивної освіти в дошкільних навчальних закладах / Н. А. Тертична, А. О. Дорохіна // Психол. перспективи. – 2012. – Вип. 20. – С. 251-260.

8. Що таке синдром Дауна? – Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://vemakids.com.ua/ua/education-center/syndrom-dauna>

Супрун Д. М.

Національний педагогічний університет ім. М.П.Драгоманова

**ОПТИМІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
СПЕЦІАЛЬНОГО ПСИХОЛОГА В КОНТЕКСТІ
НОВІТНІХ ТЕНДЕНЦІЙ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ**

Входження України в світову спільноту модернізації міжнародного порядку в контексті визначених пріоритетів майбутнього світоустрою вимагає від вищої освіти поетапно реалізовувати складові наявної мегасистеми цілісного освітнього простору, де прикметною ознакою її змісту є розбудова професійної підготовки психологів у галузі спеціальної освіти на компетентнісно-орієнтованій основі в умовах впровадження інклюзивної освіти, що має характеризуватися логічною необхідністю щодо визначення закономірностей та можливостей створення інноваційної функціональної системи компонентів професійної підготовки психологів в галузі спеціальної освіти. Разом з формуванням гуманістичної спрямованості освіти дітей з порушеннями розвитку, виникненням і утвердженням в Україні інклюзивного навчання стала активно розвиватися й поступово реалізовуватися ідея психологічного супроводу освіти таких дітей, що виникла в межах проблеми надання ефективної кваліфікованої психологічної допомоги.

Рівень підготовленості психолога повинен відповідати міжнародним стандартам, що дозволить ефективно співпрацювати в глобальному життєвому просторі. Зазначені стандарти не вводяться без відповідної підготовки, яка в провідних вузах країни повинна надаватися майбутнім фахівцям-психологам. Парадигма супроводу останнім часом набула особливої популярності серед

моделей психологічної служби в освіті. Відносно нетривалий строк існування в системі освіти даної моделі діяльності психолога і її широке поширення в різних освітніх установах показують інтенсивність вивчення специфіки даної проблеми. Однією із причин, що зумовлює різне розуміння й неоднозначні інтерпретації самого процесу психологічного супроводу, його змісту та результативності в системі освіти, є нерозробленість теоретичних і методологічних основ, що веде до його спрощення і зайвої формалізації. Тож, існує потреба у вирішенні проблеми підготовки фахівця на науково-методичному рівні – потреба в усуненні протиріч між теорією і практикою.

Сучасний психолог в галузі спеціальної освіти повинен бути багатофункціональним, володіти високим рівнем професійної компетентності, бути готовим влитися в практичну, науково-дослідну, методичну діяльність в реальних умовах освітньої практики, яка нерідко висуває складні проблеми. Педагогічні вузи покликані удосконалювати професійну підготовку, значимість якої підвищується в зв'язку з інтеграційними процесами в системі освіти, реалізацією принципу «суспільство для всіх». Вищезазначені тенденції зумовлюють потребу у виявленні стратегії підготовки психологів у сфері спеціальної освіти і розробці концепції, моделі і соціально-педагогічних умов професійної підготовки фахівця, здатного надавати кваліфіковану допомогу особам з фізичними обмеженими можливостями в умовах впровадження інклюзивної освіти. У нашому випадку під стратегією розуміється концептуальне обґрунтування процесу підготовки психологів на основі цілісного, системного, компетентнісного підходів. Новітні вимоги до процесу підготовки в вузах, обумовлені соціальним замовленням, створюють перспективу концептуального переосмислення всієї системи професійної підготовки майбутніх психологів.

Здійснений нами аналіз зарубіжного досвіду професійної підготовки психологів у галузі спеціальної освіти дозволяє зробити висновки, що можуть стати підґрунтям оптимізації досліджуваної фахової підготовки в Україні: професійна підготовка спеціальних психологів має характеризуватися системністю, різноманітністю, спеціалізованістю, практичною зорієнтованістю, сертифікованістю, націленістю на підвищення рівня конкурентноспроможності; одним з провідних завдань професійної підготовки психологів має бути розвиток їх професійного управлінського мислення; висвітлення зарубіжного досвіду професійної підготовки психологів у галузі спеціальної освіти свідчить, що сучасна система підготовки фахівців психологічного профілю в різних країнах світу (США і країнах Європи: Велика Британія, Греція, Франція, Португалія, Фінляндія, Швеція, Бельгія, Норвегія, Австрія, Італія, Німеччина, Швейцарія) має значні напрацювання теоретичного та практичного спрямування, які необхідно використати для вітчизняної вищої школи. Зазначене має здійснюватися за умови раціонального поєднання зарубіжного передового педагогічного досвіду на царині психологічної освіти з новаторським педагогічним доробком українських вчених та педагогів-організаторів вищої освіти зазначеного профілю.

Обґрунтовуючи сутність поняття «професійна мобільність» з позиції компетентнісного підходу, ми розглядали його як невід’ємну складову конкурентоспроможності, як інтегративну якість особистості (Ю. Лянной, О. Нітенко, Н. Пахомова). Керуючись означеними тенденціями, визначено, що «професійна компетентність», «конкурентоспроможність» та «професійна мобільність» є взаємозалежними та взаємообумовленими, що дало підстави для розгляду їх в єдиній тріаді в якості інтегративного показника рівня успішності професійної підготовки психологів у галузі спеціальної освіти. Вища освіта в Україні має забезпечувати підготовку фахівців, які могли б конкурувати з випускниками престижних закордонних вузів. Практика ринкових відносин у нашій країні свідчить, що нині конкурентоспроможний фахівець має володіти мінімум однією, а то й кількома іноземними мовами, адже іноземна мова – це друга робоча мова. Створення умов інклюзивного навчання вимагає від студентів-психологів в галузі спеціальної освіти посилення не лише спеціальної підготовки, але й поглибленого вивчення інших навчальних дисциплін для професійної реалізації майбутніх професій.

Отже, виявлені тенденції дозволяють визначити і уточнити стратегію підвищення рівня складових професійної підготовки психологів у сфері спеціальної освіти. Сучасний спеціаліст має бути в курсі досягнень світової науки, читати спеціалізовану літературу, вміти спілкуватися із зарубіжними фахівцями. На етапі формування загальних професійних стандартів серед високорозвинених країн Європи і світу, першорядне значення набуває якісна підготовка фахівців зі знанням англійської мови, оскільки саме знання англійської мови стає нагальною потребою в даний час сучасних інноваційних наукових технологій у всіх аспектах розвитку цивілізованого суспільства. Таким чином, англійськомовні трансдисциплінарні спецкурси – необхідний інструмент модернізації професійної підготовки в умовах упровадження інтегрованого навчання та є перспективним його використання в Новій українській школі. Інноваційні технології є опорою для формування міждисциплінарних зв’язків з загальногуманітарних, а також професійними вузівськими дисциплінами. Чітко простежуються транс- і міждисциплінарні зв’язки іноземної мови з управлінським компонентом професійної підготовки психологів (змістовні елементи іноземної мови та процесуальні компоненти спецкурсу «Менеджмент – складова професійної підготовки психологів»): «Основи управління» – «Іноземна мова» – «Професійна дисципліна» [2, с. 45].

Маємо змогу виділити основні напрямки конструювання професійної підготовки в галузі спеціальної освіти відповідно до впровадження інтегративного навчання: спрямування змісту інтегративної підготовки на досягнення головної мети особистісно орієнтованого навчання у вищому закладі освіти; акмеологічна спрямованість змісту інтегративної освіти; дотримання інтегративності та варіативності змісту психолого-педагогічної освіти; виділення перспективності інтеграції медичних і психолого-педагогічних методик абілітації, корекції і реабілітації та успішне застосування інтегративних

знань у практичній діяльності; побудова інтегрованого змісту освіти у вимірах кредитно-модульної системи навчання.

Сутнісними ж ознаками особистісноорієнтованого та інтегративного навчання є: гуманне суб'єкт-суб'єктне співробітництво всіх учасників навчально-виховного процесу; діагностично-стимулюючий спосіб організації навчального пізнання; діяльнісно-комунікативна активність учасників навчального процесу; проектування наставником (а згодом і студентами) індивідуальних досягнень в усіх видах пізнавальної діяльності; якомога повніше врахування в доборі змісту, у методиках, стимулах навчання та системі оцінювання діапазону особистісних потреб.

Отже, практична реалізація варіативності у змісті інтегративної освіти здійснюється різними шляхами та способами через: створення широкої різноманітності освітніх програм для підготовки корекційних психологів та педагогів різного фаху; низку освітніх закладів, які реалізують ці освітні програми (університети, інститути післядипломної освіти педагогічних працівників, науково-практичні семінари, корекційно-педагогічні майстер-класи тощо); плюралізм та гнучкість навчальних програм та навчально-методичних посібників, варіативність та можливість для корекційного педагога вибору програмно-методичного забезпечення, освітніх технологій, у яких реалізуються основні медико-психологічні і педагогічні ідеї організації корекційної діяльності; можливість постійного збагачення змісту інтегративних курсів новітніми розробками світових медичних, педагогічних та психологічних технологій; прогностичний, індивідуальний підхід до організації професійної підготовки корекційного педагога, велику кількість творчих завдань у процесі навчальної діяльності та орієнтацію на власний активний пошук і розробку індивідуальних корекційно-педагогічних технологій впливу на психофізичний розвиток та особистість дитини в цілому [4, с. 47].

Список використаних джерел:

1. Бойко-Бузиль Ю.Ю. , Горбенко С.Л. , Кущенко І.В. , Лапко А.Г., Супрун, М.О. Методика викладання психології у вищій школі : [навч. посіб.] К. : Атіка, 2012. 272 с.
2. Синьов В. М., Пометун О. І., Кривуша В. І., Супрун М. О. Основи теорії виховання. Навч. посіб. К. : МП «Леся», 2000. 140 с.
3. Супрун Д. М. Професійна підготовка психологів в галузі спеціальної освіти. *Монографія*. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. 392 с.
4. Супрун Д. М. Теорія та практика професійної підготовки психологів в галузі спеціальної освіти. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.03. Київ, 2018. 657 с.
5. Супрун Д. М. Management – a component of psychologists' professional training (Менеджмент – складова професійної підготовки психологів). Навчально-методичний посібник для студентів, слухачів магістратури та практикуючих психологів. Київ, 2016. 250 с.
6. Супрун М. О. Корекційне навчання учнів допоміжних закладів освіти: витоки, становлення та розвиток (друга половина ХІХ-перша половина ХХ ст.): Монографія. К.: Вид. КЮІ МВСУ Паливода АВ, 2005. 350 с.

7. Супрун М. О. Педагогіка: підручник для духовних і світських закладів освіти – К. : КДА, 2018. 400 с.

Шульженко Д.І.

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

ОСОБЛИВОСТІ САМОКОНТРОЛЮ ДІТЕЙ

З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Проблема формування контролю в дошкільному віці полягає в тому, як забезпечити передачу функції контролю від дорослого дитині.

При цьому потрібно:

- вивчати самоконтроль як з виконавчої сторони, так і з мотиваційної;
- при розробці методики формування самоконтролю керуватися принципом моделювання діяльності дітей, в структурі якої на перший план винесена дія контролю;
- починати формувати самоконтроль із зовнішніх (матеріальних) опор і закінчувати (при умові засвоєння дитиною усіх форм контрольної дії) на етапі внутрішнього мовлення.

Необхідні умови формування навичок самоконтролю:

- а) вміння послідовно, поетапно порівнювати особисті дії зі зразком;
- б) вміння перевіряти і оцінювати виконувану роботу, порівнюючи результат зі зразком.

Особливості засвоєння дій розумово-відсталими дошкільниками:

- 1) недостатній розвиток безпосереднього емоційного спілкування і мотивованого плану предметної і предметно-ігрової діяльності;
- 2) розумово-відсталі дошкільники не використовують в процесі виконання завдання своїх знань для узагальнення предметів за ознаками, не розуміють змісту завдання, що дається в словесній формі;
- 3) вони мають труднощі в ситуаціях, які потребують самостійного планування особистої діяльності, тобто починають роботу без необхідної орієнтації у ній, не керується кінцевою метою задачі;
- 4) самостійно не знаходять своїх помилок, якщо дорослі не вказують на них, не можуть виправити;
- 5) неуважні в процесі читання і письма;
- 6) в основі невірних відповідей на питання розумово відсталих дошкільників лежить їх імпульсивність, а не істинні труднощі, пов'язані зі зниженням пізнавальної діяльності;
- 7) не намагаються досягнути визначених результатів;
- 8) не вміють відчувати роботу інструментів;
- 9) не володіють достатньою точністю робочих рухів;
- 10) у них відмічається вузькість контрольних оглядів виробу;
- 11) недостатнє число пауз констатуючого самоконтролю, його незасвоєність;